ZÁKLADNÉ KRITÉRIÁ PRE TVORBU CENTIER VČASNEJ INTERVENCIE (CVI)

VÝCHODISKO VČASNEJ INTERVENCIE

Zásadnú úlohu vo vývoji dieťaťa predstavujú prvé tri roky života. V tomto období života sú kompenzačné mechanizmy mozgu tak obrovské, že umožňujú najlepšie rozvinúť náhradné mechanizmy i u tých detí, ktoré majú v niektorej oblasti vývoja vážne znevýhodnenie. Napriek tomu, že mozog je schopný vytvárať si nové nervové spojenia po celý život, človek sa najrýchlejšie rozvíja a najlepšie prispôsobuje zmenám v rannom detstve (podľa www.rannapece.cz)

1. VYMEDZENIE ZÁKLADNÝCH POJMOV

Včasná intervencia = včasné (niekedy už v prenatálnom vývine) zásahy alebo postupy podporujúce rodinu s dieťaťom s indikovaným rizikom vývinu pri jeho rozvoji.
Cieľová skupina = Rodiny s deťmi vo veku 0 – 7 rokov, pričom deti, pre ktoré je včasná intervencia určená môžeme rozdeliť do dvoch základných skupín:
Deti s diagnostikovaným rizikom vývinu – sem patria najmä deti s: chromozómovými aberáciami/ genetickými poruchami, neurologickými poruchami, kongenitálnymi malformáciami, vrodenými chybami metabolizmu, senzorickými poškodeniami, atypickými vývinovými poruchami, deti postihnuté pôsobením toxínov, deti s chronickými a infekčnými chorobami
Deti s potenciálnym rizikom vývinu – pre túto skupinu detí sa uvádza dlhý zoznam rizikových faktorov, ktoré môžu spôsobiť zaostávanie vo vývoji (napr. nedostatočná prenatálna starostlivosť).

2. CIELE VČASNEJ INTERVENCIE

Poskytnutie včasnej podpory rodine formou komplexných služieb na báze dlhodobého sprevádzania.

Pod včasnou podporou rozumieme:
- ➔ V prenatálnom štádiu vývinu, keď je jasné, že sa narodí dieťa s rizikovým vývinom (napr. dg. Downov syndróm), v takom prípade by mal gynekológ rodinu/matku nakontaktovať na CVI, resp. na iné odborné služby (ambulancia pre deti s Downovým syndrómom) alebo svojpomocné/podporné skupiny;
- ➔ Po narodení dieťaťa a následnom stanovení diagnózy dieťaťa (DMO, somatické, senzorické postihnutie) by mal pediater odporučiť rodine navštíviť CVI, resp. iné odborné pracovisko (CŠPP...)
- ➔ V neskoršom období, v prípadne nejasnej etiológie a diagnózy by mal pediater alebo aj rodič, ktorý má podozrenie, dostať informáciu o službách CVI.
- ➔ Včasná znamená kedykoľvek, keď sa problém vyskytne alebo zistí, prípadne sa v rodine vyskytne krízová situácia (pri výchove dieťaťa so špeciálnymi potrebami sa často cyklicky opakuje napr. vzťahové problémy medzi partnermi a pod.).

Pod komplexnými službami rozumieme:

- Včasná psychologická, liečebno-pedagogická, logopedická, rehabilitačná a sociálna diagnostika, ktorá nadväzuje na základnú lekársku diagnózu;
- Stanovenie, uskutočňovanie a priebežné vyhodnocovanie individuálneho plánu rozvoja dieťaťa vo všetkých relevantných oblastiach (motorickej, senzorickej, komunikačnej, samoobslužnej, socializačnej)
- Služby VI sú orientované na dieťa v kontexte všetkých členov primárnej a širšej rodiny, ako aj širšieho okolia rodiny so znevýhodneným dieťaťom. Služby VI sú teda zamerané na celú rodinu;
- CVI sprostredkúva služby ostatných odborníkov a špecializovaných pracovísk, o ktorých vedie aktuálny zoznam a priebežne s nimi komunikuje;
- CVI spolupracuje s lekármi, ktorí majú dieťa s postihnutím vo svojej starostlivosti.
- CVI spolupracuje s rodičovskými organizáciami a svojpomocnými skupinami, ale aj iným odbornými inštitúciami v oblasti osvety a zvyšovania verejného povedomia o potrebe VI.

Pod dlhodobým sprevádzaním rozumieme:
Pracovník CVI môže fungovať pre rodinu ako tzv. kľúčový pracovník:

- Poskytuje rodine jej relevantné informácie, možnosti, pre ktoré sa rodič môže rozhodnúť;
- Sprevádza rodinu od narodenia dieťaťa (niekedy aj skôr) až po dosiahnutie 7 roku;
- Zabezpečí transfer informácií o dieťati inému odborníkovi v organizácii, kde bude dieťa/rodičia poberať ďalšie služby (materská, základná škola, denné centrum...);
- Pracuje s rodinou na princípe partnerstva.

V konečnom dôsledku je cieľom VI pomôcť rodičom so znevýhodneným dieťaťom/deťmi nájsť životnú perspektívu pre seba aj pre dieťa. Integrovať nové, sťažené okolnosti do stratégie života- prijať dieťa, hľadať pozitívne stránky skutočnosti, naučiť sa svoj životný údel vnímať ako výzvu, nie len ako „bremeno“.

ZÁKLADNÉ DÔRAZY CVI

Multidisciplinárny tím = sociálny pracovník, liečebný pedagóg, fyzioterapeut, psychológ, logopéd a ďalší terapeuti podľa potreby – v úzkej spolupráci s lekármi – pediater a špecialisti, ktorí majú dieťa vo svojej starostlivosti (neurológ, rehabilitačný lekár, neonatológ, kardiológ, genetik, oftalmológ, ortopéd a iní). Tím pracovníkov CVI pracuje na jednom mieste, pri stanovení diagnostiky a následného individuálneho plánu rozvoja dieťaťa vzájomne spolupracuje – základom je tímová spolupráca.

Terénna práca – poskytovanie služieb v prirodzenom prostredí rodiny. Lepšia možnosť zapojenia aj ostatných členov rodiny do programov stimulácie dieťaťa s postihnutím (lepšia možnosť splnenia par. 34 Zákona 448 o SS, že služba sa poskytuje dieťaťu a jeho rodine). Dieťa nie je zaťažované presunmi, dokáže sa v známom/bezpečnom prostredí lepšie koncentrovať. Rodičia s deťmi s ťažkým a kombinovaným postihnutím majú často problémy navštevovať pravidelne špecialistov napr. v CVI.

Koordinačná a sieťovacia funkcia

Vychádzame z predpokladu, že VCI vzhľadom k svojej polohe (krajské mesto) ako aj zloženiu tímu pracovníkov nebude schopné pokryť dopyt ani celú variabilitu znevýhodnení, s ktorými prídu do kontaktu. Preto je ďalším kľúčovým dôrazom CVI koordinačná a sieťovacia funkcia. CVI musí disponovať kompletnou databázou organizácií/odborníkov v rezorte zdravotníctva, školstva a sociálnych vecí, ktorí budú schopní špecializované služby pre cieľovú skupinu klientov CVI zabezpečiť (bolo by dobré, ak by malo každé CVI tieto kontakty aj vo forme informačného materiálu dostupného pre všetkých rodičov už pri prvom kontakte). Ideálne je vytvoriť postupný priamy osobný kontakt medzi pracovníkmi CVI a inými pracoviskami a sprostredkovať rodine cielený kontakt prípadne aj s ich uvedením k danému špecialistovi.

Úlohou CVI bude v prvých rokoch iniciovanie/tlak na vytváranie/minimálne upozorňovanie na chýbajúce články v komplementárnych/nadväzujúcich službách VI a to najmä:

- ➔ Dostupnosť odľahčovacej služby pre rodiny so znevýhodnenými deťmi najmä vo veku 0-3,
- ➔ Oblasť kompenzácií a adresnosť sociálnych dávok
- ➔ Možnosť integrácie detí do predškolských a následne školských zariadení, hľadanie alternatívnych spôsobov tzv. mäkkej/tréningovej integrácie (napr. v systéme materských centier)

CVI by sa mala stať hlavným zdrojovým centrom v oblasti včasnej intervencie v danom meste/regióne.

ŠKOLIACE A TRÉNINGOVÉ AKTIVITY

CVI v spolupráci s nadáciou SOCIA zabezpečuje v období trvaní pilotného projektu (2015-2016) školiace a tréningové aktivity pre svojich zamestnancov ale aj pre širší okruh spolupracovníkov a aktívnych rodičov. Súčasťou tréningových aktivít sú aj zahraničné študijné pobyty najmä v Čechách, prípadne v iných krajinách Európy s rozvinutým systémom VI.
Všetci kmeňový pracovníci CVI majú povinnú supervíziu v rozsahu min. 1 hod. mesačne.

PARTNERSTVO ODBORNÍKA A RODIČA

Služby VI by mali jednoznačne vychádzať z princípu tzv. empowermentu, keď odborník podporuje v rodičovi jeho vlastné kompetencie a snaží sa hľadať a posilňovať vnútorné zdroje rodiny.

DOPLNKOVÉ AKTIVITY

Centrum môžeme podporovať rodičov na zapojenie sa/vytvorenie svojpomocných rodičovských skupín, ktorým môže poskytovať podpornú bázu pre ich činnosť (priestory na stretávanie, tlač materiálov, logistická podpora pri lobbyingu, osvetové aktivity a pod.).